

Ime:

Razred / Godina:

Standardizirani prema kompetencijama orijentirani pismeni
ispit zrelosti / ispit zrelosti te diplomski ispit

26. rujna 2023.

Hrvatski

Upute za obradu teksta

Vrlo štovani kandidat! Vrlo štovana kandidatkinja!

U okviru ove klauzure pred Vama su ukupno tri tematska paketa s po dvije zadaće. Odaberite jedan od tri tematska paketa i obradite obje zadaće uz odabranu temu.

tematski paketi	zadaće
1. Književnost – umjetnost – kultura	Vjekoslav Majer: <i>Moj otac i ja</i> interpretacija teksta (405 do 495 riječi) 1 privitak (pjesma)
	Hrvatski animirani film sažetak (315 do 385 riječi) 1 privitak (članak)
2. Staro, mlado	Hrvati u Austriji rasprava (405 do 495 riječi) 1 privitak (članak)
	Kupovina vlastitog stana pismo čitatelja (315 do 385 riječi) 1 privitak (članak)
3. Važne odluke	Upisi na fakultete komentar (405 do 495 riječi) 1 privitak (članak)
	Volonterski rad sažetak (315 do 385 riječi) 1 privitak (članak)

Za obradu Vam stoji na raspolaganju 300 minuta radnog vremena.

Zadaće se mogu obraditi neovisno jedna od druge.

Koristite plavu ili crnu kemijsku olovku ili pero koje nije moguće izbrisati!

Koristite isključivo papir koji ste dobili od nas! Sve što piše na listićima, a nije precrtano ubraja se u ocjenjivanje. Precrtajte sve bilješke na papiru!

Napišite na svaki list papira svoje ime i broj stranice u tekućim brojevima! Navedite broj odabranog tematskog paketa i naslov dotične zadaće!

Ukoliko radite kompjutorom, uredite prije početka priglavljeni redak u kome piše vaše ime i broj stranice.

Kao pomoćno sredstvo dozvoljeni su tiskani, a ako radite kompjutorom i elektronski rječnici. Korištenje (tiskanih ili online dostupnih) enciklopedija ili elektronskih informacijskih izvora nije dozvoljeno.

Uz bilježnicu morate predati i sve dodatne listove papira koje ste koristili.

Vaš se rad ocjenjuje prema sljedećim kriterijima:

- sadržaj
- struktura teksta
- stil i izražaj
- normativna jezična ispravnost

Puno uspjeha!

Tema 1: Književnost – umjetnost – kultura

Zadatak 1

Vjekoslav Majer: *Moj otac i ja*

Napišite interpretaciju teksta!

Pročitajte pjesmu Vjekoslava Majera *Moj otac i ja* (1934.) (privitak 1).

Napišite **interpretaciju teksta** uzimajući u obzir sljedeće smjernice:

- Svojim riječima sažmite sadržaj Majerove pjesme!
- Analizirajte jezik i strukturu pjesme!
- Protumačite značaj naslova i sadržaj pjesme!

Napišite 405 do 495 riječi! Jasno označite odlomke!

Zadatak 1 / Privitak 1

Vjekoslav Majer: *Moj otac i ja* (1934.)

Kad otac moj i ja pođemo u šumu
 na šetnju,
 sve je oko nas svečano i tiho
 ko da će svaki čas zasvirati orgulje
 sakrite negdje med lišćem. 5

Moj otac, malo pognut, na šljunku stane
 i sluša: pjeva ptica;
 pjeva negdje visoko na vrhu grane
 u velikoj tišini,
 gdje leptir gore i dolje pleše
 u modrini. 11

Pa ćutim, ja i moj otac, mi smo jedno,
 i ko da nevidljive cijevi
 toče krv iz njegovog tijela u moje
 i kao da čujem klokotanje naše krvi
 med zelenilom gdje se komarci roje. 16

I tako mi je teško kada znam:
 svaki korak njegov
 vodi ga sve bliže tami,
 a svaki korak moj
 sve bliže me životu vodi,
 pa kao pun krivnje od njega odvrćam lice
 dok tako hodamo šumom sami,
 jedan uzbrdice, drugi nizbrdice. 24

Pa kao dva dobra druga na rastanku
 koračamo šljunkom
 i sve je oko nas svečano i tiho
 ko da će svaki čas zasvirati orgulje
 sakrite negdje med lišćem. 29

Izvor: Majer, Vjekoslav (1934.): *Pjesme zabrinutog Evropejca*, u: *Pet stoljeća hrvatske književnosti, Knjiga 111: Vjekoslav Majer. Pjesme i pjesme u prozi, Zagreb 1965., Matica hrvatska, str. 37–38.*

DODATNE INFORMACIJE:

Vjekoslav Majer (Zagreb, 1900.–Zagreb, 1975.): hrvatski pjesnik i pripovjedač

Pjesma se prvi put pojavila u zbirci *Pjesme zabrinutog Evropejca* 1934. godine.

Tema 1: Književnost – umjetnost – kultura

Zadatak 2

Hrvatski animirani film

Napišite sažetak!

Situacija: Pročitali ste članak o hrvatskom animiranom filmu. Za nastavu likovne kulture trebate napisati sažetak koji će biti dostupan učenicima i učenicama Vašega razreda.

Pročitajte članak *Tajna hrvatskog animiranog filma koji je pokorio Oscare* Stele Lechpammer s internetske stranice *Večernjega lista* od 29. siječnja 2020. (privitak 1).

Napišite **sažetak** uzimajući u obzir sljedeće smjernice:

- Prepričajte svojim riječima što se može saznati iz teksta o povijesti hrvatskoga animiranog filma!
- Opišite na temelju teksta izložbu „Od imaginacije do animacije”!
- Odredite značaj *Profesora Baltazara* za hrvatski animirani film te za promicanje hrvatske kulture u svijetu!

Napišite 315 do 385 riječi! Jasno označite odlomke!

Zadatak 2 / Privitak 1

Tajna hrvatskog animiranog filma koji je pokorio Oscare

U procesu „Od imaginacije do animacije” u Zagreb filmu nastalo je više od dvije tisuće animiranih, dokumentarnih, edukativnih i igranih filmova te reklamnih spotova, a sada taj naziv nosi i izložba koja se 30. siječnja otvara u zagrebačkom Muzeju suvremene umjetnosti, s podnaslovom „Šest desetljeća Zagreb filma”.

Stela Lechpammer

Napravljene tisuće uradaka, dobivene stotine nagrada, emitiranje u desecima zemalja, čitav niz proslavljenih animatora, šest desetljeća, jedan Oscar... Zagreb film je, zajedno sa svojim Studijom za crtani film, od 50-ih godina prošlog stoljeća do danas ostvario nevjerojatne uspjehe, prije svega zbog entuzijasta koji su svoj talent prenijeli publici. Mašti su pustili na volju, sve što su osmislili stavili su na papir, odnosno na foliju, a onda su marljivim radom svoju viziju prenijeli gledateljima u cijelom svijetu. U procesu „Od imaginacije do animacije” u Zagreb filmu nastalo je više od dvije tisuće animiranih, dokumentarnih, edukativnih i igranih filmova te reklamnih spotova, a sada taj naziv nosi i izložba koja se 30. siječnja otvara u zagrebačkom Muzeju suvremene umjetnosti, s podnaslovom „Šest desetljeća Zagreb filma”.

– Hrvatski animirani film definitivno je dio naše nacionalne kulture i hrvatskog identiteta i jedan je od kulturnih segmenata kojima pariramo u svijetu, a za to su zaslužni bogata tradicija, ali i odlična mlada ekipa koja i danas radi fantastične filmove – govori Simon

Bogojević Narath, jedan od autora izložbe, uz Vesnu Meštrić i Snježanu Pintarić. Ta tradicija Zagreb filma počela je 1953. godine kada je pod tim nazivom osnovano filmsko poduzeće na inicijativu Društva filmskih radnika Hrvatske. Tri godine poslije otvoren je i Studio za animirani film koji se veoma brzo prometnuo u središnjem ustanovu za animaciju u Hrvatskoj, ali i u jednog od vodećih producenata animiranih filmova u Europi.

– Povijest moderne animacije neposredno nakon Drugoga svjetskog rata spominje Čehe, Amerikance i Kanadane kao pionire avangardizacije medija nakon već umorne Disneyeve monumentalne igranofilmske koncepcije animiranog crteža. Godine 1957. i 1958. iznenađujuće nov doprinos dali su tome trendu filmovi iz Zagreba, s originalnim pristupom crtežu, animaciji, sadržaju i uopće pogledom na umjetnost animacije – piše o povijesti Zagreb filma Borivoj Dovniković Bordo, jedan od pionira zagrebačke animacije. Najpoznatiji majstori iz tog razdoblja bili su još Dušan Vukotić, Nikola Kostelac, Vjekoslav Kostanjšek, braća Neugebauer, Ico Voljevica, Vlado Kristl, Alek-

sandar Marks, Zlatko Bourek, Zlatko Grgić i Vladimir Jutriša, a njihov je način rada bio toliko specifičan da su ih zajedničkim imenom prozvali „Zagrebačka škola crtanog filma”. Ubrzo im se pridružila i nova generacija majstora koju su predvodili Vatroslav Mimica, Branko Ranitović, Pavao Štalter, Dragutin Vunak, Nedeljko Dragić, Ante Zaninović, Zdenko Gašparović, Milan Blažeković, Zvonimir Lončarić, a poslije i Joško Marušić, Krešimir Zimonić te Zlatko Pavlinić i proizvodnja je odjednom – buknila. Nagrade su se samo nizale, a kruna međunarodnih uspjeha bilo je osvajanje nagrade Oscar Dušana Vukotića 1962. godine s filmom „Surogat”. Riječ je o crtanom filmu koji se i dan-danas smatra jednim od najuspješnijih u povijesti hrvatske animacije, a treba istaknuti kako je riječ o prvom neameričkom dobitniku nagrade Američke filmske akademije. Iz tog se perioda još ističu film „Tup-Tup!” Nedeljka Dragića koji je također nominiran za Oscara, a nominaciju je zaslužio i Zlatko Grgić koji je s Britancem Bobom Godfreyem korežirao film „Lutka snova”.

Grgić je ujedno i otac najpoznatijeg crtanog lika koji je izašao iz

zagrebačkog studija – profesora Baltazara. Svima je poznat genijalni znanstvenik koji u odijelu i s crnim šeširom hoda oko svog poznatog stroja za izume, a onda izlije kap ili dvije iz epruvete i jednostavno učini svijet boljim mjestom. Zbog svoje dobroćudnosti i pozitivne, profesor Baltazar postao je omiljen diljem svijeta i svojevrsni je fenomen. Iako je originalna serija emitirana još 60-ih i 70-ih godina, njegov je lik i danas omiljen, organiziraju se manifestacije njemu u čast, a snimljene su i neke nove epizode.

Malo kome srce neće zaigrati kada čuje poznatu melodiju: „Bal Baltazar, Bal Baltazar, Bal Baltazar, Baltazaaaar...”, isto kao što je malo onih koji neće zapjevati na poznate stihove: „U šumarku skrivenom medvjeda je malih dom, oni čak i lete, pogledajte!”. Uz profesora Baltazara, inspektora Maske i Maxi Cata, definitivno najpopularnija crtana serija su legendarni „Mali leteći medvjedići”. Riječ je, zapravo o hrvatsko-kanadskoj crtanoj seriji koja je nastala u koprodukciji Zagreb filma i CinéGroupea u razdoblju od 1990. do 1991. godine, a prodana je u više od stotinu zemalja svijeta.

Iako se bogatoj povijesti Zagreba filma treba diviti, autori izložbe ipak su imali na umu da fokus, osim na legendarne uratke, stave i na nova ostvarenja.

– U šest desetljeća puno se toga promijenilo, drukčija je estetika, kao i način izrade filmova, pa i kriteriji na festivalima. Kada se govori o Zagreb filmu, uvijek se puno govori o legendarnim ostvarenjima, no treba spominjati i nove uspjehe – govori režiser i scenarist Simon Bogojević Narath.

Tako je velik uspjeh ostvario eksperimentalni animirani film Vladislava Kneževića, „Colonello futurista”, a umjetnica Manuela Vradić Maštruko režirala je u 2018. godini svoj debitantni animirani film „Pužić slikar” o upoznavanju s bojama. Nadalje, Goran Trbuljak autor je filma „Oni žive noću”, a renomirani likovni umjetnik Marko Tadić napravio je film „Pokretni elementi” koji govori o kreativnim procesima koji dovode do stvaranja umjetničkih djela.

– Na izložbi će fokus biti podjednako na starim i novim ostvarenjima Zagreb filma, a moći će se pogledati neki filmovi koji su dugo bili u arhivi – kaže Simon Bogojević Narath, dok ravnateljica Muzeja suvremene umjetnosti Snježana Pintarić ističe kako će se na izložbi, koja će biti otvorena od 30. siječnja do 14. lipnja, moći gledati filmovi, ali i razgledavati vrijedna građa, poput starih folija, knjiga snimanja i drugih artefakata. Tako će, primjerice, biti izloženi neki od ugovora Zagreba filma za „Surogat” ili ugovori iz kojih se

vidi kako su se filmovi prodavali na svjetskom tržištu.

– Posjetiteljima će sigurno biti zanimljivo vidjeti materijal korišten za cel animaciju, to je tradicionalna vrsta animacije, odnosno tehnika u kojoj se film radi na prozirnoj foliji. Za svaki je film potrebno nekoliko tisuća folija, one se čuvaju i zapravo su prava umjetnička djela. Nepochinjivo je vidjeti kako su stari majstori bili izvrsni crtači i koliko su smisla imali za prenošenje boje i pokreta na foliju – kaže Snježana Pintarić te dodaje kako će se u MSU-u rekreirati jedan stari studio za crtani film te će posjetitelji moći vidjeti koliko je komplicirano bilo napraviti jedan film od svega desetak minuta, ali i koliko je ljudi u cijelom procesu moralo sudjelovati, poput crtača i animatora, režisera i scenarista, kompozitora, tehničara...

– Naravno da će profesor Baltazar imati svoj poseban kutak, a prikazivat ćemo i igrane filmove, pa će se tako u Noći muzeja gledati film o Nikoli Tesli – kaže Snježana Pintarić koja napominje kako je postavljanje izložbe u samom finišu te će je uskoro razgledati prvi posjetitelji. ■

Tema 2: Staro, mlado

Zadatak 1

Hrvati u Austriji

Napišite raspravu!

Pročitajte članak *Hrvati u Austriji – upoznajte jednu od najstarijih iseljeničkih zajednica s internetske platforme narod.hr* autorice Monike Radošević od 26. prosinca 2017. (privitak 1).

Napišite **raspravu** uzimajući u obzir sljedeće smjernice:

- Sažmite svojim riječima sve glavne informacije iz teksta!
- Objasnite situaciju Hrvata u Gradišću!
- Iznesite svoje mišljenje o tome je li zaštita nacionalnih manjina bitna i je li važno da društvo bude homogeno!

Napišite 405 do 495 riječi! Jasno označite odlomke!

Zadatak 1 / Prvitak 1

Hrvati u Austriji – upoznajte jednu od najstarijih iseljeničkih zajednica

Monika Radošević

Prema podacima državnog zavoda za statistiku u Austriji živi oko 73.300 Hrvata koji imaju hrvatsko državljanstvo. Prema podacima dušobrižničkih ureda za Hrvate u Austriji, u toj zemlji živi oko 140.000 Hrvata. Od tog broja, oko 30.000 su gradišćanski Hrvati dok su ostali Hrvati ekonomski iseljenici od polovine XX. stoljeća. Mnogi Hrvati su uzevši austrijsko državljanstvo ostali bez hrvatskoga zbog zakona koji dvojno državljanstvo ne dopušta gotovo nikada. Procjenjuje se da je čak 50 % sadašnjih Hrvata u Austriji na taj način ostalo bez hrvatskog državljanstva.

Hrvati su u Austriji prisutni već stoljećima, a njihovo iseljavanje možemo pratiti kroz dva razdoblja. Tijekom XVI. stoljeća Hrvati se doseljavaju na područje čitave današnje pokrajine Gradišće, a na temelju Austrijskog zakona o manjinama iz 1976. imaju status manjinske skupine. Hrvati se u Austriju počinju iseljavati i od sredine 60-ih godina i to većinom zbog zaposlenja, a veliki val iseljivanja 1990-ih bio je posljedica ratnih zbivanja na prostorima Republike Hrvatske i BiH.

Gradišćanski Hrvati pripadnici su hrvatske nacionalne manjine u austrijskoj pokrajini Gradišće (Burgenland), a koji su nakon 1948. bili raseljeni. Austrijskim državnim ugovorom 15. svibnja 1955. zajamčena su im manjinska prava. Njihova je tradicijska kultura pobuđivala etnografsko zanimanje. Bavili su se ratarstvom, stočarstvom, vinogradarstvom, poslije i trgovinom, razvili su obrte nužne seljačkomu gospodarstvu (postolari, kolari, krojači, kovači). U međuratnom razdoblju zbog ekonomske zaostalosti Gradišća gradišćanski Hrvati masovno iseljavaju u prekoceanske zemlje, a nakon Drugog svjetskog rata sve više i sa stalnim mjestom boravka, nastanjuju se u Beču. Danas su još očuvana hrvatska naselja u kojima stanovnici žive u većem broju oko sljedećih kotarskih mjesta: Željezno (Eisenstadt), Gornja Pulja (Oberpullendorf) i Borta (Oberwart).

Prema središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske, zajednica gradišćanskih Hrvata u Austriji uvjetno je podijeljena na dvije podskupine: gradišćanski Hrvati u Saveznoj zemlji Gradišće kojih ima do 35 000 i gradišćanski Hrvati u Beču, a broj se procjenjuje do 15 000. Prema popisu stanovništva, u Republici Austriji u 2001. godini ima približno 27 000 stanovnika koji su se izjasnili kao gradišćanski Hrvati, a udruge gradišćanskih Hrvata drže da ih u Republici Austriji ima ukupno do 50 000.

Hrvati se u Austriju počinju iseljavati zbog traženja zaposlenja i sredinom 60-tih, a veći val odlaska dogodio se tijekom 70-tih i 80-tih godina XX st. Treći veliki val odlaska je nakon 1990. godine, kada se prema podacima Državnog zavoda za statistiku iselilo oko 94.000 Hrvata. Posljedica ovog velikog iseljavanja bila su ratna zbivanja na prostorima Republike Hrvatske i BiH. Prema podacima središnjeg državnoga ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske na području Republike Austrije živi oko 90.000 Hrvata. Njihova raspoređenost po saveznoj zemljama je sljedeća: Beč 35.000, Donja Austrija 6.000, Gornja Austrija 12.000, Salzburg 6.000, Tirol 5.600, Vorarlberg 5.000, Koruška 5.000, Štajerska 14.000 i Gradišće 1.000 Hrvata.

Status Hrvata u Austriji temelji se na dopunjenom i izmijenjenom Zakonu o strancima i zapošljavanju stranaca koji je stupio na snagu u siječnju 2003. godine. Republika Austrija je ovim izmjenama Zakona o strancima dala potporu dolasku radne snage, odnosno stručnjacima koji unaprijed mogu dokazati osigurano radno mjesto s mjesečnim primanjima. Vlada Republike Austrije usvojila je 2005. novi Zakon

o državljanstvu koji donosi odredbe o uvjetima za stjecanje državljanstva. Uz obavezu polaganja pismenog i usmenog ispita iz njemačkog jezika, podnositelji zahtjeva morat će priložiti i potvrdu o nekažnjavanju te osiguranim sredstvima za život tijekom protekle tri godine provedene u Republici Austriji.

Izvor: <http://narod.hr/kultura/hrvati-austriji-upoznajte-jednu-najstarijih-iseljenickih-zajednica> [06.06.2023.].

Tema 2: Staro, mlado

Zadatak 2

Kupovina vlastitog stana

Napišite pismo čitatelja!

Situacija: Pročitali ste članak *Kupovina vlastitog stana za mlade sve više postaje fantazija, dvije su skupine posebno pogođene* i osjetili potrebu napisati pismo čitatelja redakciji stranice *poslovni.hr* u kojemu ćete izraziti svoje mišljenje o samostalnosti i neovisnosti mladih.

Pročitajte članak *Kupovina vlastitog stana za mlade sve više postaje fantazija, dvije su skupine posebno pogođene* s internetske stranice *poslovni.hr* od 12. kolovoza 2019. (privitak 1).

Napišite **pismo čitatelja** uzimajući u obzir sljedeće smjernice:

- Odredite zašto danas mladi u Hrvatskoj vrlo dugo stanuju s roditeljima!
- Istražite moguća rješenja za problem stanovanja!
- Zauzmite kritičan stav prema izjavi da je dostupno stanovanje ljudsko pravo!

Napišite 315 do 385 riječi! Jasno označite odlomke!

Zadatak 2 / Privitak 1

Kupovina vlastitog stana za mlade sve više postaje fantazija, dvije su skupine posebno pogođene

Mladi s iskustvom odrastanja u skrbi nakon 18. ili 21. godine, tj. izlaska iz skrbi, nemaju opciju izbora žele li ili ne žele živjeti samostalno, nemaju adekvatnu podršku sustava već se moraju sami snalaziti te se nalaze u situaciji u kojoj izlaze iz sustava skrbi najčešće bez ikakvih prihoda jer je džeparac u domu mjesečno iznosio samo 100 kuna.

poslovni.hr

Mreža mladih Hrvatske (MMH), savez udruga mladih i za mlade koji okuplja 59 organizacija civilnog društva, tijekom cijele godine zagovara kvalitetnije politike za mlade, a povodom obilježavanja Međunarodnog dana mladih (12.8.) želimo svratiti pozornost na jedan specifičan problem s kojim se mladi sve više suočavaju, a to je pitanje stanovanja, poručuju iz MMH-a.

Mladi u Hrvatskoj bore se s rješavanjem svog stambenog pitanja. Dugoročni najam stanova mladima je teško osigurati zbog neregularnosti tržišta i sve veće tendencije ka kratkoročnom, turističkom najmu (npr. Airbnb), dok kupovina vlastitog stana za sadašnju generaciju sve više postaje fantazija zbog rasta cijena nekretnina i slabog trenda rasta plaća u državi pa i ne čudi činjenica da se Hrvatska nalazi u samom vrhu Europe prema postotku mladih koji još uvijek žive sa svojim roditeljima, uz prosječnu dob od 31.5 godina. Zabrinjavajuće je primijetiti da se prema istraživanju EUROSTAT-a

postotak mladih koji žive sa svojim roditeljima sve brže povećavao u posljednje dvije godine i to sa 68.7% – 2010. na 72.3% – 2016. godine, što nije ni čudno jer čak 45.2% stanovništva u Hrvatskoj plaća najamninu po tržišnoj cijeni i troši više od 40 % svojeg ekvivalentnog raspoloživog dohotka na stanovanje. Prema istim podacima otprilike svaki 20. stanovnik EU-a u 2016. godini trpio je krajnju stambenu nezbrinutost, dok je stopa prenapučenosti (broj osoba koja živi u stanu ili kući unutar ili preko realnih kapaciteta) za Hrvatsku iznosila više od 40%. Pritom je kod mladih prenapučenost iznosila gotovo 60%. Stopa prenapučenosti služi kao jedna od ključnih dimenzija za ocjenjivanje kvalitete stanovanja. Sve ovo jasno naznačuje da se približava ozbiljna stambena kriza u Hrvatskoj, koja će teško pogoditi mlade.

Prema službenom izvještaju „Ljudska prava u Hrvatskoj: Pregled stanja za 2018. godinu”, kojeg je izradila organizacija Kuća ljudskih prava, ističe se problem nepostojanja jasnih odredbi za regulaciju kratkoročnog najma čime se,

ponajviše zbog povećanja turističke aktivnosti, tržište dugoročnog najma smanjilo, što je posljedično utjecalo na nemogućnost rješavanja stambenog pitanja kroz dugoročni najam/podstanarstvo. U prilog tome, Zagreb je u samom vrhu europskih metropola po porastu cijene dugoročnog najma od čak 10% godišnje. Uz povećanje cijena dugoročnog najma povezani problemi za mlade su nesigurnost radnih mjesta, odnosno visoka razina prekarog rada, dugoročno neodržive mjere zapošljavanja mladih, ali ponajviše niske plaće za mlade radnike i radnice.

U populaciji mladih dvije skupine su posebno pogođene stambenom situacijom: mladi s iskustvom odrastanja u alternativnoj skrbi te učenici i studenti koji se obrazuju u drugim gradovima.

Mladi s iskustvom odrastanja u skrbi nakon 18. ili 21. godine, tj. izlaska iz skrbi, nemaju opciju izbora žele li ili ne žele živjeti samostalno, nemaju adekvatnu podršku sustava već se moraju sami snalaziti te se nalaze u situaciji u kojoj izlaze iz sustava

skrbi najčešće bez ikakvih prihoda jer je džeparac u domu mjesečno iznosio samo 100 kuna. To stvara problem jer ako pronađu stan dolaze npr. u situaciju da stanodavci traže plaćanje jedne stanarine od minimalno 1000 kuna i pologa za stan odmah prilikom useljavanja. Isto tako nebrojene su situacije da ostanu bez posla ili poslodavci ne isplate plaću te je nemoguće platiti stanarinu. Mladi s iskustvom odrastanja u skrbi najčešće nemaju roditelje ili skrbnike da im pomognu u ovim situacijama čime se dodatno povećava mogućnost beskućništva, a pitanje stanovanja uz posao je osnovna egzistencijalna potreba. Ovo je posebno ranjiva skupina koja doista ovisi o rješenjima i pomoći koje nude sustavi, ponajviše socijalne skrbi te zahtijeva sveobuhvatna rješenja nadležnih tijela. Pritom bi Vlada trebala oslušivati potrebe mladih s iskustvom odrastanja u skrbi i aktivno ih uključiti u izradu svojih politika na lokalnoj i nacionalnoj razini.

Osim mladih iz skrbi dodatan problem stanovanja imaju studenti i učenici, i to u većim gradovima te priobalju. Već su godinama studenti u priobalnim krajevima zbog turističke potražnje bez smještaja ljeti, a domovi su prekrcati ili nemaju toliko kapaciteta. Osim što većina njih sve češće mora napustiti privatni smještaj 1. lipnja (čak prije kraja semestra, često za vrijeme ispitnih rokova) oni koji uspiju naći stan za vrijeme ljetne

turističke sezone moraju plaćati mnogo više u usporedbi s ostatkom sezone (odnosno za vrijeme akademske godine). Mjesečni najam kreće se okvirno od 1500 kn do 2000 kn prosječno po osobi, s tim da se nerijetko traži polog u visini mjesečne stanarine, ali i plaćanje dvije stanarine unaprijed. Prema istraživanju EUROSTUDENT (2014.) Hrvatska se svrstala među zemlje s najmanjim udjelom studenata smještenih u studentskim domovima (7.9%) dok je primjerice u susjednoj Sloveniji čak 27% studenta smješteno u studentski dom.

Kao dobre primjere za rješavanje nekih od ovih problema želimo istaknuti da su pariške gradske vlasti početkom srpnja uvele opet kontrolu cijene najma stambenih nekretnina kako bi zaustavile snažan rast troškova života u francuskoj prijestolnici, a berlinske vlasti sredinom lipnja stavile su moratorij na rast stanarina, dok je sam grad krenuo u otkup stanova. Beč kao 'prijestolnica umjerenih stanarina' već gotovo stoljeće razvija model temeljen na gradskom intervencionizmu na tržištu stanovanja. (izvor: RTL). Sve ovo su dobri primjeri smjerova u kojem politike u Hrvatskoj mogu krenuti.

Zbog svega spomenutog želimo Vladi, a posebno novoj ministrici za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku Vesni Bedeković, ukazati na hitnu potrebu za rješavanjem ovog egzistencijal-

nog problema za mlade. Prema najnovijem istraživanju zaklade Friedrich Ebert iz 2019. godine čak 82% mladih u istraživanju smatra da bi Vlada trebala raditi na poboljšanju položaja mladih, dok posebno zabrinjava činjenica da se 62% mladih složilo s tvrdnjom „Mislim da političare nije briga za mišljenje mladih ljudi”, a nedostatak kvalitetne stambene politike na državnoj razini doprinosi sve lošijoj situaciji za mlade. Stoga zahtijevamo od Vlade da aktivnije pristupi rješavanju problema stanovanja mladih te da se uskoro predlože mjere koje će svim mladima omogućiti pravo na adekvatan životni standard. Sveobuhvatno rješavanje stanovanja mladih, a posebno onih najranjivijih, ujedno je i demografska mjera koja će spriječiti iseljavanje mladih te potaknuti neovisnost mladih od svojih roditelja. Jedan od početnih koraka jest zasigurno uključivanje mjera za rješavanja problematike stanovanja mladih u Nacionalni program za mlade, koji je u postupku donošenja, a koji nije donesen već nešto manje od dvije godine.

MMH također sudjeluje u radu Inicijative „Housing for all” (poveznica) koja okuplja udruge stanara, sindikate, socijalne organizacije, organizacije za ljudska prava, interesna predstavništva studenata, umirovljenika, te predstavnike gradskih mreža i privatne osobe, a koji se bore za priuštivo stanovanje u Europi. ■

Tema 3: Važne odluke

Zadatak 1

Upisi na fakultete

Napišite komentar!

Situacija: Mladima je često teško odlučiti što će raditi poslije mature jer je to velika i važna odluka koja može odrediti cijeli život. Na internetskome portalu *mravinjak.me* ste pročitali savjete Jelene Vukić kojima se obraća maturanticama i maturantima kako bi im pomogla pri odabiru fakulteta. Ti su Vam savjeti pobuda da napišete komentar za školski časopis pod odgovarajućim naslovom.

Pročitajte savjete *Koji fakultet da upišeš, pitanje je sad* Jelene Vukić s internetskoga portala *mravinjak.me* (privitak 1).

Napišite **komentar** uzimajući u obzir sljedeće smjernice:

- Opišite svojim riječima o čemu je riječ u tekstu!
- Analizirajte savjete koje autorica daje mladim ljudima!
- Predložite dodatne važne savjete koji bi se trebali uzeti u obzir kod odabira studija!
- Zauzmite stav zašto je važno razmisliti o tome kojim će se putem krenuti poslije mature!

Napišite 405 do 495 riječi! Jasno označite odlomke!

Zadatak 1 / Prvitak 1

Koji fakultet da upišeš, pitanje je sad

Jelena Vukić

[...] Uskoro ćete maturirati i trebate odlučiti hoćete li upisati fakultet ili ne. Izbor fakulteta predstavlja jednu od najbitnijih, a može se reći i jednu od najtežih odluka u životu svakog maturanta koji se odlučio za studij. [...] Od toga koji fakultet ćete upisati uglavnom ovisi i to čime ćete se baviti u životu. [...] Kako biste lakše donijeli odluku, potrebno je poznavati sebe i znati što želite.

Jedan od faktora koji utječe na tu odluku je i vaša svijest o tome kakav ste učenik i koliki je vaš kapacitet. Trebate uzeti u obzir svoje interese i izabrati fakultet na kojemu ćete moći iskoristiti svoj potencijal i steći potrebna znanja. Srednja škola jedna je stepenica više k fakultetu koja vas treba usmjeriti i dati vam do znanja u čemu ste dobri, a u čemu ne, na osnovi čega ćete odlučiti što ćete upisati.

Drugi faktor koji utječe na vašu odluku vaše je mišljenje o određenom fakultetu i smatrate li da je to pravi izbor za vas. Neki od nas znaju od malena koji fakultet će upisati, a neki ne znaju do posljednjega trenutka. Bitno je vjerovati svojim instinktima, a možete porazgovarati sa svojim roditeljima i prijateljima o tome što vi mislite.

Treći su faktor, nažalost, financijski prihodi. Financijski prihodi imaju veliku ulogu u vašoj odluci i ponekad od toga ovisi hoćemo li upisati fakultet koji želimo. Cijene školarina nisu nimalo naivne za samofinancirajuće studente, a ukoliko ste jedan od njih pokušajte pronaći rješenje za taj problem. Neki studenti pronađu honorarni posao kako bi pomogli roditeljima pri plaćanju školarine, dok drugi uzmu studentski kredit. [...].

Izbor fakulteta odredit će daljnji tijek vašega života i zato pri donošenju te odluke treba pažljivo izvagati prednosti i mane, želje i mogućnosti, a zatim donijeti pravu odluku zbog koje se nećete kajati kasnije.

Znam što ću studirati

Ako si već napravio izbor i znaš točno što ćeš upisati onda je potrebno pripremiti se na vrijeme za prijemni ispit. Nemoj se oslanjati na ocjene i na prosjek iz srednje škole jer je svaki bod bitan. [...]

Još uvijek ne znam što ću upisati

Ako još uvijek nisi siguran koji fakultet želiš izabrati ili što upisati, u ovome se tekstu nalaze neki savjeti za maturante koji ti mogu biti od pomoći. Želimo ti olakšati pretragu fakulteta i ukazati na neke stvari o kojima treba voditi računa.

Zašto upisujem fakultet?

Prije nego što odabereš fakultet, trebalo bi definirati što zaista želiš. Još uvijek ne znaš što hoćeš? Sasvim uobičajeno za današnju ekonomsko-političku situaciju! Evo nekoliko opcija.

Želim steći dobro i kvalitetno znanje i izgraditi uspješnu karijeru. Odlična opcija! Potrebno je onda pronaći fakultet gdje se može steći kvalitetno i funkcionalno znanje.

Hoću završiti fakultet i preseliti se u inozemstvo. Ovo nije nimalo jednostavno kao što izgleda. Kao prvo, treba se dobro raspitati o mogućnostima odlaska i rada u struci. [...] Treba se raspitati i o zvanji-

ma koja se najviše traže. Samo trebaš znati da se u inozemstvu prvenstveno traži znanje, pa tek onda diploma. U svakom slučaju imaj na umu da dobri stručnjaci i u našoj zemlji mogu živjeti sasvim solidno.

Imam jaku vezu, treba mi samo diploma da bih se zaposlio i da bih dobio bolje radno mjesto. [...]

Ovo je, izgleda, uobičajena situacija kod nas i jedan od glavnih razloga zašto sve veći broj stručnjaka odlazi odavde, a nama je sve gore.

Čitavo društvo to upisuje. Ovo je najgluplji razlog za izbor fakulteta. Društvo ćeš upoznati i na drugim fakultetima, a nitko te ne sprječava održavati prijateljstvo i sa starim društvom. Imaj na umu da se s vremenom društva mijenjaju, a ti si zbog njih možda izabrao pogrešan fakultet. S koliko njih si ostao u kontaktu iz osnovne škole?

Trebao bi suziti izbor fakulteta

Polazeći od ovih odgovora, trebao bi definirati svoje želje. [...]

Državni ili privatni

Kod nas postoji stereotip da privatne fakultete čim upišeš i platiš ih, automatski kupuješ i diplomu, kao i to da je nemoguće ne položiti ispit. [...]

Prednost je nekih privatnih fakulteta ta da se kao manje obrazovne ustanove mogu lakše prilagoditi suvremenim potrebama društva i tržišta rada, za razliku od velikih državnih fakulteta koji su manje fleksibilni. Činjenica je ipak da mnogi poslodavci i dalje prilikom zapošljavanja daju prednost studentima koji su završili državne fakultete. Uz to, privatni fakulteti uglavnom su skuplji u odnosu na državne. Međutim, ako nisi na budžetu i kada se uzmu svi troškovi u obzir, državni fakultet može biti i skuplji.

Raspitaj se o fakultetu

Potrebno je raspitati se o profesorima koji predaju na fakultetu, njihovom renomeu i njihovom odnosu prema studentima. Također, provjeri i profil ljudi koji upisuju fakultet. Ovo je posebno važno ako upisuješ fakultet prvenstveno da bi nešto naučio i izgradio uspješnu karijeru.

Mnoge podatke naći ćeš na internetskoj stranici fakulteta, a bilo bi dobro posjetiti forume ili Facebook grupe toga fakulteta. U svakom slučaju, potrebno je dobro se informirati i skupiti što veći broj argumenata koji idu u prilog izbora koji ćeš napraviti. U ovome ti mogu najviše pomoći stranica fakulteta, mišljenja i komentari studenata, savez studenata fakulteta i posjet fakultetu kada su „otvorena vrata” fakulteta. [...]

Profesionalna orijentacija

Ako i dalje ne znaš što ćeš, možda je dobro posavjetovati se s nekim iz profesionalne orijentacije. Profesionalna orijentacija pružanje je pomoći u donošenju važnih odluka po pitanju izbora fakulteta. Na taj način možeš bolje upoznati sebe, svoje sklonosti, karakteristike ličnosti i svoje sposobnosti bitne za izbor profesije. Postoje brojni centri za profesionalnu orijentaciju u kojima nakon urađenih testova zanimanja, ličnosti, sposobnosti i opće kulture možeš dobiti prijedloge što bi mogao upisati.

U svakom slučaju, treba znati da ovo treba biti tvoja odluka jer se radi o tvojoj profesionalnoj karijeri. Međutim, saslušaj obvezatno i druge jer ti je svaka informacija bitna! Želimo ti puno sreće i uspjeha u možda i najbitnijem i najtežem izboru u životu!

Tema 3: Važne odluke

Zadatak 2

Volonterski rad

Napišite sažetak!

Situacija: U okviru nastave hrvatskoga jezika razgovarali ste o volonterskome radu. Dobili ste zadatak napisati sažetak članka o volontiranju u Ugandi koji trebate pročitati na sljedećem satu hrvatskoga jezika kako biste upoznali Vaše suučenice i suučenike s tim aspektom volonterskoga rada.

Pročitajte članak *Vanja Matković: Volontiranje u Ugandi me usređuje, radim ono što uistinu volim* s internetske stranice *varaždinski.hr* od 2. listopada 2015. (privitak 1).

Napišite **sažetak** uzimajući u obzir sljedeće smjernice:

- Navedite razloge koji su potakli Vanju Matković volontirati u Ugandi!
- Istražite što sve čini Vanja kako bi se poboljšali životni uvjeti djece s kojom radi!
- Prosudite za koga i s kojom je namjerom napisan članak!

Napišite 315 do 385 riječi! Jasno označite odlomke!

Zadatak 2 / Privitak 1

Vanja Matković: Volontiranje u Ugandi me usređuje, radim ono što uistinu volim

Vanja Matković, 26-godišnja Varaždinka nedavno je pokrenula humanitarnu akciju prikupljanja pomoći za afričku djecu. Najbolje zna tamošnju situaciju s obzirom na to da je lagodan način života zamijenila volonterskim radom u Ugandi, zemlji koja visoko kotira na ljestvici siromaštva.

– Tri sam godine živjela u Chicagu gdje sam se susretala i družila s mnogo Afrikanaca koji tamo žive u zajednicama. Oduvijek me interesirala Afrika kao kontinent, a po povratku u Varaždin, gdje nisam dugo boravila, odlučila sam otići u Afriku. Godinama čitam knjige o afričkoj povijesti, kulturi, a privlačile su me zemlje u kojima se vodilo najviše ratova i da je, po mogućnosti, englesko govorno područje, pa je dvojba bila između Ruande i Ugande – pojasnila je Vanja.

Otišla volontirati u Ugandu

Na kraju je izabrala Ugandu, zemlju koja nema blistavu prošlost. Kroz povijest su tamo vladale diktature, djeca-vojnici nisu neuobičajena pojava, a nažalost ni genocid, masakri i još podosta toga ružnog. [...] Ne zna još do kada će ostati u Ugandi, ali početni plan bio je barem šest mjeseci.

Pomaže ljudima u nevolji

Život joj se u mnogočemu razlikuje od onoga na američkom ili hrvatskom tlu.

– Ovdje se budim u šest sati, zatim jedem brašno pomiješano s vodom, dok za ručak svaki dan jedem rižu s grahom. U početku je bilo nepodnošljivo, ali već sam se priviknula, čak mi je postalo fino i ukusno. Baš mi se nekako za ručak jedu riža i grah – rekla je kroz smijeh te dodala kako spava u sirotištu te se svakoga dana brine o tome da djeca, njih dvadeset i petero, različite dobi, obave jutarnju higijenu.

– Kupamo ih u kantama, pobrinemo se da operu zube, da se umiju, potom im serviramo doručak. Oko 8, pola 9 kreću aktivnosti, dolazi im učiteljica, a ja idem u okolna sela taksijem ili motorićem. Prijevozno sredstvo iznajmim za smiješnu cifru [...]. Sa mnom ide kolega, koji priča lokalni jezik pa je on prevoditelj.

Njezin se posao sastoji od pružanja prve pomoći i odstranjivanja tunge penetransa, parazita koji se još popularno naziva *jigger*.

– U izuzetno siromašnim selima tražimo izgledniju, bolesnu djecu, podučavamo ih i socijaliziramo u Whisperovom sirotištu u Mutaiu. Obilazimo bolnice u potrazi za djecom kojoj je pomoć izuzetno potrebna, a roditelji nisu financijski sposobni da im priušte liječničku skrb – objasnila je te dodala kako su tamošnje bolnice uistinu jezive.

– Djeca u selima umiru zato što su njihovi roditelji ili skrbnici presiromašni da bi platili transport do bolnice, troškove liječenja i bolničku hranu. Čak i ako ta djeca uspiju nekako doći u bolnicu, pred njima je novi problem – državne bolnice su neopisivo siromašne, prenatrane očajnim ljudima i nedostaje im najosnovnija oprema. Nemaju stvari poput setova za infuziju, ostali su bez pribora za vađenje krvi, tableta za liječenje malarije, lijekovi za tuberkulozu nisu dostavljeni [...]. Stoga, ukoliko dovedete dijete

u državnu bolnicu, koja je inače dužna pružiti besplatnu skrb siromašnim stanovnicima Ugande, morat ćete sami platiti praktički sve, no ljudi koji žive duboko u primitivnim selima nisu u mogućnosti podnijeti te troškove i zato u pravilu niti ne pokušaju dovesti djecu u bolnicu.

Vanja i njezin tim traže izuzetno siromašne obitelji u selima, odvođe bolesnu ili izgladnjelu djecu u bolnicu o vlastitom trošku, ostaju tamo s njima i spavaju na podu, ako treba.

– S terena se vratimo oko 22 sata, večeramo pa u čajniku na logorskoj vatri ugrijemo vodu, okupamo se i odemo spavati jer idući dan opet rano ustajemo. Pijem vodu iz bunara, lice, kosa i odjeća su mi puni prašine, razni kukci su me izboli nebrojeno puta, hrane u selima ima i nema. Uistinu uživam i to sam htjela, stvarno ne preuveličavam, iako trenutno imam malariju i povišenu temperaturu, 40 stupnjeva, ali to dolazi „u paketu”. Činiti nešto što u svakodnevnom životu nemam prilike.

Pokrenula kampanju s ciljem prikupljanja pomoći

Ovih je dana pokrenula internetsku kampanju putem koje sakuplja novac kako bi se pomoglo djeci.

– Bez novaca stvarno nisi u mogućnosti spasiti djecu ovdje, a da bi se pomoglo tim ljudima započela sam projekt sakupljanja financijskih sredstava koja bi se iskoristila za kupnju lijekova i plaćanje bolničkih troškova. Pomoć prikupljam u vidu donacija, putem interneta, jer je uistinu potrebna. Alarmirala sam sve svoje kontakte u Hrvatskoj, ali i u Americi. U 15 sati sakupljeno je 430 dolara, pa bih zahvalila i Varaždincima koji su donirali.

Vanja smatra kako svako dijete zaslužuje hranu, vodu, sklonište i barem osnovnu zdravstvenu skrb te obrazovanje, a tako je malo potrebno da se djeci u Ugandi to i omogući.

– Recimo, 200 kuna godišnje pokriva troškove školarine za jedno dijete u lokalnoj školi gdje će dnevno dobiti i doručak, 6 do 7 kuna osigurava dva obroka dnevno za dijete u razvoju. Uistinu je malo potrebno da bi se pospješila kvaliteta života djece u Ugandi. Prosječna plaća u glavnome gradu Kampali iznosi 300 kuna mjesečno, standard je veoma nizak i ljudi se masovno ne uspijevaju zaposliti. Kao što sam već spomenula, ovo je jedna od najsiromašnijih zemalja na svijetu i ljudima nedostaju one najosnovnije stvari, stvari o kojima mi uopće ne razmišljamo, recimo pitka voda. Ljudi u selima spavaju na podu u blatnim kućama, zajedno sa životinjama, a djeca još uvijek umiru od malarije, AIDS-a i drugih bolesti.

„Osjećam se ispunjeno iako sam svjesna rizika”

Ipak kaže kako su ljudi tamo izuzetni, dragi, topli, skromni i pristupačni te uistinu uživa pomagati.

– Osjećaj je nevjerojatan, iako znam da zvuči patetično. Spomenut ću samo jedan od brojnih slučajeva. Djevojčica Jessica ima godinu dana i samo četiri i pol kile, težinu koju ima novorođenčad. Prestrašno, ali nakon što sam dva tjedna svaki dan bila s njom u bolnici stanje se poboljšalo, a osmijeh na njezinu licu rekao mi je sve. To su uistinu posebni trenuci.

Nije upitno kako se tamošnja kultura i društvo uvelike razlikuju od primjerice hrvatske, pa smo upitali Vanju kakvo je stanje „na terenu”.

– Uganda je jedna od najsiromašnijih zemalja na svijetu i dosta primitivna. Još uvijek vjeruju u žrtvovanje djece za bogatstvo, kada je dijete mentalno bolesno misle da je demon u njemu i kako mu vještice mogu pomoći. Žene su jako potlačene, građani nižeg reda, pa su često, nažalost, silovane. [...] Bilo kako bilo, osjećam se ispunjeno, činim ono što želim na pravom mjestu, iako sam svjesna rizika – zaključila je Vanja s osmijehom na licu.

Izvor: <http://varazdinski.net.hr/vijesti/drustvo/3190383/vanja-matkovic-volontiranje-u-ugandi-me-usreduje-radim-ono-sto-uistinu-volim>
[06.06.2023.], adaptirano i skraćeno.

Nap.: Dodatne informacije v. na sljedećoj stranici.

DODATNE INFORMACIJE:

kotirati: U prenesenom značenju, „visoko kotirati” znači biti na visokoj cijeni u očima javnosti ili neke skupine ljudi.

Izvor: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=33460> [06.06.2023.].

Whisperovo sirotište: sirotište dobrotvorne organizacije *Whisper*